

VERTROUWELIJK

MAANDOVERZICHT

No 12 1958

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 12 - 1958

(Tijdvak van 1-12-'58 - 31-12-'58)

I N H O U D

I. <u>Communisme Internationaal.</u>	blz. 1 - 5
Het anti-revisionisme; gedragingen van "partij" en "staat" in de socialistische landen	1
De agrarische politiek van de CPSU.	1 - 2
Chroestsjow's rede in de zitting van 15 december '58 van het partijbestuur	2 - 4
Zelfkritiek van Boelganin als lid van de anti-partij-groep	4 - 5
Sowjet-Russische Staatsveiligheid onder nieuwe leider . .	5
II. <u>Activiteiten van de CPN en haar hulporganisaties.</u>	6 - 32
Het conflict in de partij; ontwikkelingsgang gedurende 1958.	6 - 8
Internationale verbindingen.	8
Financiering CPN-activiteiten.	8 - 10
Het toezicht op het publiciteitsapparaat der partij. . . .	10 - 11
"Bruggroep" gaat deelnemen aan de Kamerverkiezingen van maart 1959	11
Het 19de partijcongres der CPN en zijn betekenis	13 - 20
Mantelorganisaties in 1958, gebrek aan innerlijke samenhang.	21 - 26
Communistische vakbeweging, balans van het afgelopen jaar. .	27 - 32
III. <u>Overige Groeperingen.</u>	33 - 36
De PSP-successen in 1958	33 - 34
Activiteiten van oud-politieke delinquenten.	35 - 36
IV. <u>Activiteiten van Indonesiërs etc.</u>	37 - 39
"Perhimpunan Indonesia" liet weinig van zich horen	37
In Nederland studerende Indonesiërs: hulp van DDR en Tsjechoslowakije in de "strijd tegen het kolonialisme" . .	37 - 38

Het optreden van de communistische Chinezen 38 - 39

Overzicht stakingen december 1958.

Agenda.

.....

.....

..... * * *

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

HOOFDSTUK I - COMMUNISME INTERNATIONAAL.

De campagne tegen het revisionisme.

In 1958 gaven voornamelijk Moskou, Peking en Belgrado de toon aan in het conflict over omstreden marxistisch-leninistische theorieën en praktijken. De verscherpte campagne tegen het hedendaagse revisionisme keerde zich bovenal tegen de "pseudo-communisten" van Joegoslavië. Na het 7de Zuidslavische partijcongres van april werden de communisten over de gehele wereld steeds onverbloender opgeroepen tot "onverzoenlijke" strijd tegen dit gevaar voor de eenheid van het "socialistische kamp". Communistisch China overtrof de Sowjet-Russische partner daarbij in het grof bejegenen van de leiders te Belgrado.

Ofschoon "de socialistische landen" in het algemeen ten opzichte van Joegoslavië het verlangen hadden geuit de betrekkingen van staat tot staat "correct" te houden - ongeacht de ideologische controversen -, is daarvan in de praktijk maar weinig terecht gekomen. In het bijzonder Albanië en Bulgarije gingen in 1958 voort op krasse wijze blijkte geven van vijandige gevoelens. Sedert begin mei 1958 betoonde de Chinese Communistische Partij zich tegenover het Tito-regime nog onverzoenlijker dan deze naburen van Joegoslavië.

Behalve de roerige kruistocht tegen het hedendaagse revisionisme verdienen ingrijpende veranderingen in het economische bestel van de USSR speciale aandacht.

De agrarische politiek van de CPSU.

Partijsecretaris Chroestsjow heeft het jaar 1958 in- en uitgeluid met opvallende redevoeringen gewijd aan landbouw-problemen. Het geleidelijk verdwijnen van de MTS, de machine- en tractorenstations "in hun huidige vorm", dat Chroestsjow voor het eerst in een rede op 22 januari 1958 te Minsk openlijk had voorgesteld, betekende een diep ingrijpen in het tot dan toegepaste agrarische systeem der Sowjet-Unie. Het plenum van het centraal comité van de CPSU verklaarde zich eind februari accoord met dit plan, dat een maand later door de juist gekozen Opperste Sowjet werd goedgekeurd.

Bij deze en nog andere reorganisaties kwamen mede ideologische vraagstukken in het geding. Het gaandeweg opheffen van de onder Stalin onaantastbare machine- en tractorenstations - destijds kenmerken-

- de -

de instellingen van de "socialistische" opbouw geacht - stuitte kennelijk op bezwaren van "orthodoxe" elementen in de CPSU. Met een Lenin-citaat verzekerde partijsecretaris Chroestsjow hen die zich bezawaard gevoelden, dat de beoogde hervormingen geenszins een verwijdering van het communistische ideaal inhielden.

In de van 15 tot en met 19 december 1958 gehouden voltallige zitting van het centraal comité van de CPSU heeft Chroestsjow het nuttig geacht de tegenslagen en successen van de Sowjet-Russische agrarische productie in den brede aan de orde te stellen. Mogelijk is dit een nieuwe en misschien wel beslissende fase in de strijd tegen de reeds in juni 1957 politiek uitgeschakelde "anti-partijgroep". Medio november jl. had Chroestsjow reeds duidelijk gemaakt dat te dien aanzien het gezelschap Malenkow, Molotow, Kaganowitsj en Sjepilow, die zich bij hen aansloot, moest worden uitgebreid met marschalk Boelganin, een tot dan niet in het openbaar als zodanig gediskwalificeerde medeplichtige.

Op 15 december bracht eerste partijsecretaris Chroestsjow aan het centraal comité een uitvoerig verslag uit over de resultaten der ontwikkeling van de landbouw gedurende de laatste vijf jaar en over de taken voor het verder opvoeren van de agrarische productie in de Sowjet-Unie. De rapporteur bepaalde zich echter niet tot een beschrijving van deze ontwikkelingsperiode, die begon met het vermaarde ple-num van het centraal comité in september 1953, dat zich (evenals de jongste december-zitting) hoofdzakelijk bezig hield met de landbouw.

In zijn met ernstige beschuldigingen doorspekte rede gaf de eerste partijsecretaris namelijk primair een overzicht van de staat van ontreddeering waarin de Sowjet-landbouw en -veeteelt van 1948 tot 1953 waren geraakt. In die periode, aldus zette Chroestsjow uiteen, was Malenkow verantwoordelijk voor de gang van zaken in de agrarische sector, Malenkow, en met hem andere hoge partijfunctionarissen, hadden in dat tijdvak weloverwogen geflatteerde productie-cijfers gepubliceerd om daarmee de indruk te wekken, dat de moeilijkheden eigenlijk waren overwonnen. Ofschoon de bevolking in haar breedste lagen een schreeuwende behoefte aan broodgraan en slachtvee bleek te hebben, kon tengevolge van dit wanbeleid zelfs niet worden voldaan aan de meest elementaire leniging van de nood. Molotow op zijn beurt gaf averechtse adviezen ten aanzien van de veefokkerij en dreef in het centraal comité door, dat de kolchosboeren gedwongen werden in te tekenen op de "vrijwillige" leningen die tot dan alleen aan de ste-

- delingen -

delingen waren opgelegd. Chroestsjow beschuldigt Molotow ervan hiermede het politieke moreel van de plattelandsbevolking te hebben ondermijnd.

Pas tijdens de zitting van het partijbestuur van september 1953 - d.w.z. op het tijdstip dat Chroestsjow als eerste partijsecretaris de wezenlijke contrôle over het partijapparaat kon uitoefenen - werd de ernst van de toestand openlijk erkend. Tegenover de nadien bereikte gunstige resultaten, waarvoor Chroestsjow uitbundige lof aan het partijbestuur - dus aan zichzelf - toezwaaide, schilderde de partijsecretaris een beeld van de catastrofale gang van zaken onder Malenkow, Molotow "en anderen". Onder meer door gebrek aan veevoer en het ontbreken van stallen voor de dieren, waren van januari tot maart 1951, het laatste jaar van Malenkow's mislukte driejarenplan, 895.000 stuks hoornvee, tezamen met 1.034.000 varkens en 4.840.000 schapen omgekomen.

In januari 1953 had een commissie uit het centraal comité maatregelen beraamd om een eind te maken aan de verontrustende achteruitgang van de veestapel doch verder dan een ontwerp kwam het hierbij niet. Eerst in september 1953 kon het centraal comité de noodzakelijke maatregelen ter verbetering van de stand van zaken bij de vee fokkerij voorstellen. Deze vertraging was volgens Chroestsjow in hoofdzaak te wijten aan "de verwoede vijand van de partij en van het volk," Beria, en de leden van de anti-partijgroep: Malenkow, Kaganowitsj, en Molotow hadden hierbij een niet onbeduidende rol gespeeld. Het uitbreiden van de veestapel ging hen met de mond ter harte, maar in feite deden ze alles wat in hun vermogen lag om de ten uitvoerlegging van dringende maatregelen ter verbetering te voorkomen.

De slechte politiek van de anti-partijgroep had, zo vervolgde Chroestsjow, gevaarlijke consequenties kunnen hebben. Er was een gebrek aan evenwicht ontstaan tussen de ontwikkeling van de industrie en van de landbouw. Dit zou zeker de verdere ontwikkeling van de socialistische industrie, de groei in de welstand van de arbeiders en de vooruitgang van de Sowjet-Unie in de richting van het communisme hebben kunnen vertragen en zou uiteindelijk de economische macht van de USSR en van het gehele socialistische kamp hebben kunnen verzwakken. Derhalve was het vraagstuk van het overwinnen van de achterlijkheid van de agrarische productie en de noodzaak om deze snel op te voeren niet uitsluitend een aangelegenheid van binnenlandse, maar evenzo van internationale betekenis.

- Partijsecretaris -

VERTROUWELIJK

Partijsecretaris Chroestsjow sprak dan verder over "de groep van slopers, die koppig optraden tegen de verwezenlijking van de zeer belangrijke maatregelen der partij op het gebied van de landbouw waardoor zij de ontwikkeling van 's lands economie belemmerden. Het is allen duidelijk hoe smadelijk de mislukking van deze verachtelijke groep reactionairen was, die door het centraal comité aan de kaak wordt gesteld en verpletterd en door de partij en het volk wordt verworpen".

Chroestsjow vond het moeilijk de leden van de anti-partijgroep nog kameraden te noemen, ook al zijn zij nog lid van de partij.

Zelfkritiek van Boelganin.

Maarschalk Boelganin heeft zich, misschien in een uiterste poging tot zelfbehoud, nog trachten te distancieren van de andere leden van de anti-partijgroep. De oud-premier deed dit door vernederende zelfkritiek en een scheldpartij tegen enige mede-complotteurs. Zo noemde hij Malenkow een doortrapte schurk, Molotow een van het volk vervreemde reactionair en Kaganowitsj een onbeduidend man, die met lange toespraken verwarring stichtte. Ten aanzien van Sjepilow ont-hield Boelganin zich van persoonlijke discriminatie. Verder merkte hij op zich heel goed de verbitterde strijd te herinneren die Molotow, Kaganowitsj en Sjepilow voerden tegen de reorganisatie van de leiding van industrie en bouwnijverheid, tegen het vermeederen van de rechten der Unierepublieken, tegen het ontsluiten van de nieuwe landbouwgebieden, tegen het afschaffen van de verplichte levering van melk, vlees en aardappelen door de kolchosboeren. Maarschalk Boelganin verklaarde in menig opzicht de opvattingen van Molotow, Malenkow en Kaganowitsj niet te hebben gedeeld en het eens te zijn geweest met de meerderheid van het centraal comité.

Hij moest nu met spijt verklaren zich in 1957 bij de groep te hebben aangesloten en z e i d e tenslotte met de scherpe kritiek op de groep in te stemmen en zijn taak als voorzitter van de economische raad van Stravopol thans eerlijk te vervullen.

De aanvallen op Boelganin en anderen drukken des te zwaarder omdat zij voorkomen in het officiële verslag van de eerste partijsecretaris, dat in zijn geheel de goedkeuring heeft verkregen van de voltallige c.c.-zitting, dus van het partijbestuur der CPSU. Hoewel het geenszins zeker is dat de zo onheilspellend gelaakte

- vroegere -

VERTROUWELIJK

vroegere Sowjet-leiders verder zullen worden vervolgd op grond van de door Chroestsjow gedane beschuldigingen, vertonen de huidige discriminaties een sterke climax.

Sjelepin volgt Sjerow op.

Generaal Iwan Sjerow werd 13 december ontslagen als voorzitter van het comité van staatsveiligheid, dat in april 1954 in de Sowjet-Unie was opgericht en geplaatst onder het toezicht van de raad van ministers der USSR. Nog in de loop van deze decembermaand is zijn opvolger op deze post benoemd namelijk Alexander N. Sjelepin, oud-eerste secretaris van de "Komsomol". Hij is een functionaris die in de afgelopen jaren nauw heeft samengewerkt met Chroestsjow, o.m. bij het in cultuur laten brengen van da n niet ontgonnen landbouwgronden in Kazakhstan. Bij deze zware taakvervulling in het verre Siberië moet Sjelepin welhaast onvermijdelijk zijn gestuit op bepaalde kringen in de partij, die tegen Chroestsjow's agrarische initiatieven bezwaren hebben. Op 18 april 1958 verwisselde Sjelepin zijn post als communistisch jeugdleider voor een hoge partijfunctie. Hij werd hoofd van de afdeling partijorganen van het centraal comité van de CPSU. Sedert 6 maart 1957 was deze bijzonder verantwoordelijke functie onbezet gebleven. Zij behelst het houden van toezicht op de organisaties van partij, vakbeweging en Komsomol.

Sjelepin's voorganger, generaal Sjerow zal met andere werkzaamheden worden belast. Er kan aan worden herinnerd dat generaal Sjerow niet onder Chroestsjow maar onder Malenkow zijn politieke ster zag rijzen, mogelijk ook nog onder Boelganin.

* * *

HOOFDSTUK II - ACTIVITEITEN VAN DE CPN EN HAAR HULPORGANISATIES.

De CPN.

Het conflict in de partij.

Het jaar 1958 heeft voor de CPN vrijwel geheel in het teken gestaan van het conflict, dat medio 1957 in de partijleiding openbaar werd. Het leidde begin 1958 tot de uitstoting van de partijbestuurders Gerben Wagenaar (partijvoorzitter), Henk Gortzak (voorzitter van de Tweede Kamerfractie), Bertus Brandsen en Frits Reuter (resp. secretaris en voorzitter van de EVC) en Mevr. Rie Lips-Odinot (voorzitster van de NVB).

Tot het ontstaan van het conflict heeft bovenal het dictatoriale en eigenzinnige optreden van Paul de Groot bijgedragen. De hierdoor bij verschillende partijbestuursleden tegen hem gegroeide aversie werd verweven met ideologisch getinte geschilpunten. Zij betroffen o.m. de toepassing van het democratisch-centralisme in de partij en de verhouding tussen de CPN en de massa-organisaties, inzonderheid de EVC.

De Groot kwam - zij het met een gehavende partij - als overwinnaar uit het conflict te voorschijn. Hij zag door de leiding van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie (CPSU) zijn beschuldiging gehonoreerd, dat Wagenaar c.s. tot het kamp van de revisionisten behoren. Om een - overigens niet ingesteld - beroep tegen hun roeyement bij het partijcongres te kunnen pareren trachtte De Groot bovendien te bewijzen, dat de uitgestotenen nooit anders dan verraders van de communistische zaak zijn geweest. Hij deed dit in een brochure "De CPN in de oorlog". Dit geschrift culmineert in de groteske beschuldiging, dat Wagenaar en anderen tijdens de bezetting handlangersdiensten bewezen hebben aan de geallieerden door het communistische verzet uit te leveren aan de Londense Regering, met de bedoeling de positie van de CPN na de bevrijding te verzwakken.

Het eind december 1958 gehouden 19de partijcongres, waaraan verder in dit hoofdstuk aandacht wordt gewijd, had tot taak het conflict in de partijleiding formeel af te wikkelen. Er vond een nadrukkelijke voorselectie van gedelegeerden en kandidaten voor het partijbestuur plaats. Door deze enscènering van het congres behoefde de partijleiding geen kritiek op het gevoerde beleid te vrezen.

- Paul -

Paul de Groot was vrijwel de enige die het conflict ter sprake bracht. In antwoord op een "open brief" van de groep Wagenaar stelde De Groot het congres voor zich bij een volledige capitulatie van de groep bereid te verklaren tot inkeer gekomen aanhangers daarvan weer als lid tot de CPN toe te laten. Zou dit de indruk kunnen wekken dat er ook voor Wagenaar en de andere uitgestoten partijbestuurders nog een weg terug naar de partij openstond, in besloten kring deelde De Groot mede dat dit niet het geval is.

Agitatie.

De interne moeilijkheden in de partij veroorzaakten dat de agitatie en de andere naar buiten gerichte activiteiten van geringe betekenis waren. Met betrekking tot de campagne tegen de atoombom, de vestiging van raketbases en de uitrusting van het Westduitse leger met kernwapens bepaalde de partijleiding er zich toe de leden op gezette tijden aan te sporen tot het ondersteunen van acties gevoerd door buiten het partijverband werkende comité's. De agitatie tegen de bestedingsbeperking en een eventuele huurverhoging bleef beperkt tot de kolommen van "De Waarheid" en de buurt- en bedrijfskranten.

Verkiezingen.

Het conflict in de partijleiding drukte ook zijn stempel op het resultaat door de CPN behaald bij de resp. op 26 maart en 28 mei 1958 gehouden Staten- en Raadsverkiezingen. De invloed van de CPN op het kiezersvolk bleek wederom geringer te zijn geworden. De partij behaalde hierbij, landelijk bezien, niet meer dan 4.14 resp. 3.6 % van het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen.

De Bruggroep.

De opposanten hebben zich, nadat de banden met de partij waren verbroken, als een groep rondom het door hen uitgegeven blad "De Brug" aaneengesloten. Stelden zij zich oorspronkelijk ten doel de CPN weer in het goede spoor te brengen en ontkenden zij ten stelligste dat er werkelijke ideologische geschillen met de CPN-leiding bestonden, sinds korte tijd worden er in hun kring denkbeelden geuit, die op afwijkingen van het marxisme-leninisme kunnen duiden.

De Bruggroep, die - zelfs in Amsterdam, waar het merendeel van de aanhangers woont - nog niet op een redelijke organisatie kan bogen, ondervindt als grote moeilijkheid dat men het in negatief opzicht - nl. wat zijn bezwaren tegen de huidige partijleiding en Paul de Groot betreft - wél met elkaar eens is, maar dat men nog onvoldoende weet wat men positief gezien wil nastreven en bereiken. Zo men er op korte termijn niet in slaagt een behoorlijke organisatie op te bouwen en zich zelf klaarheid te verschaffen omtrent de positieve doeleinden, lijkt de groep geen lang leven beschoren.

Internationaal contact.

Als gevolg van de verklaring der 64 communistische en arbeiderspartijen, in november 1957 te Moskou opgesteld, werden in West-Europa een aantal regionale conferenties van communistische partijen gehouden waaraan door de CPN werd deelgenomen.

Eind februari 1958 vond in Parijs een ontmoeting met de Franse communistische partij plaats, begin maart gevolgd door een bijeenkomst te Luxemburg met vertegenwoordigers van de communistische partijen van Frankrijk, Luxemburg en België. In juni 1958 was in Berlijn een CPN-afgevaardigde aanwezig op een conferentie van 15 communistische- en arbeiderspartijen uit buurtstaten van West-Duitsland.

Al deze bijeenkomsten hadden ten doel ervaringen uit te wisselen en t.a.v. te voeren acties gemeenschappelijke standpunten te bepalen. Zo was bijvoorbeeld de bijeenkomst in Berlijn gericht tegen het "West-duitse imperialisme" en de herbewapening van de Bondsrepubliek. In november 1958 overlegden CPN-partijbestuurders in Amsterdam met een Belgische partijdelegatie over het innemen van een gemeenschappelijk standpunt inzake de Euromarkt en het revisionisme.

Verder was de CPN vertegenwoordigd op een aantal buitenlandse partijcongressen t.w. van de Tsjechoslowaakse communistische partij, de SED en de communistische partij van Denemarken. Op dit laatste congres werd de Deense revisionistische groep van Larsen c.s. ten grave gedragen.

De financiering van partij-activiteiten.

De exploitatie van het partij-apparaat en de verschillende partij-uitgeverijen en -drukkerijen baarde de CPN-leiding ernstige

- zorgen -

zorgen die dit jaar nog vergroot werden door het conflict. De resultaten van de voortdurend gehouden geldinzamelingsacties waren weinig bemoedigend.

Verder zag de CPN zich door het uittreden van vier partijbestuurders, die in de Tweede Kamer zitting hebben, een vaste bron van inkomsten ontnomen. De communistische Tweede Kamerleden hebben namelijk de verplichting de door hen als zodanig ontvangen vergoedingen aan de partijkas af te dragen. Hiertegenover krijgen zij dan van de partij een loon gelijk aan dat van de doorsnee arbeider en een tegemoetkoming voor gemaakte onkosten.

Tegenover geringere inkomsten stonden grotere uitgaven dan normaal aangezien twee verkiezingscampagnes en het partijcongres moesten worden gehouden.

Ook de positie van de partijdrukkerijen en -uitgeverijen werd er niet rooskleuriger op. Met "De Waarheid" - uitgegeven door de NV Persorganen i.o. en gedrukt bij de CV Dijkman & Co - ging het verder bergafwaarts. Is het voor een communistische krant, die vrijwel geen advertentiedebiet heeft, reeds daarom bijkans onmogelijk tot een sluitende exploitatie te komen, het alsmaar dalende aantal abonné's van "De Waarheid" moet tot aanzienlijke tekorten leiden. De totale oplage van "De Waarheid" bedraagt thans ca. 30.000, die van de Amsterdamse editie 14.000.

De oplage van "Politiek en Cultuur", het theoretische maandblad van de CPN, liep terug tot circa 2700. Nieuwe financiële zorgen bracht de uitgave van een Nederlandse vertaling van het te Praag verschijnende internationale tijdschrift "Vraagstukken voor Vrede en Socialisme". Dit periodiek, verzorgd door de Stichting Progressief Algemeen Vertaalbureau (die vroeger de (Nederlandse) Kominformkrant uitgaf) moet de partijleiding geld kosten. De oplage van het tijdschrift, dat door zijn moeilijk verteerbare inhoud onder de partijgenoten in Nederland weinig opgang maakt, bedroeg bij het eerste, in september uitgekomen nummer 2400 maar is inmiddels teruggebracht tot 1800.

De communistische boekhandel en uitgeverij Pegasus, die, dank zij een winstgevende exporthandel van Amerikaanse tijdschriften naar China, een belangrijke bijdrage aan de partijkas leverde, werd getroffen door een "dollartransactieverbod" van de Amerikaanse autoriteiten.

Aan deze handel zijn dientengevolge ernstige moeilijkheden in de weg gelegd. Aangezien communisten vindingrijke lieden zijn is het

- niet -

nief onmogelijk dat Pegasus naar andere wegen zal zoeken om deze handel weer op gang te brengen. Maar inmiddels vloeien de zo broodnodige winsten van Pegasus niet meer in de vroegere omvang aan de partijkas toe.

De "normale" omzet van Pegasus is teruggelopen doordat bij het zogenaamde "boekenapparaat", gevormd door vrijwillige medewerkers (veelal partijgenoten, die in den lande met boekwerken en andere lectuur colporterden), slechtere resultaten dan in vorige jaren werden behaald.

Alleen de filmdienst van de CPN schijnt de partij nog redelijke baten op te leveren. Zoals bekend treedt deze filmdienst op onder verschillende covernamen, bijv. "Filmstudio Amsterdam". Men is er op deze wijze in geslaagd buiten de communistische kring een afzetgebied voor de verhuur van films te vinden. Aan allerlei bonafide instellingen, scholen, verenigingen e.d. worden uit landen achter het IJzeren Gordijn afkomstige films, veelal documentaires, aangeboden die bij andere filmverhuurkantoren niet te verkrijgen zijn.

De moeilijke financiële situatie heeft de partijleiding genoodzaakt tot drastische bezuinigingen. In het partijapparaat en bij de partij-instellingen heeft dit tot ontslag van personeel geleid. In enkele districten zijn thans geen vrijgestelde functionarissen meer werkzaam. Ook de bezetting van het landelijk partijbureau werd ingekrompen. Bij Pegasus, Dijkman en op de redactie van "De Waarheid" zijn eveneens ontslagen gevallen.

Oppositionele bedreiging van het publiciteitsapparaat.

Een bijzondere moeilijkheid, die de CPN-leiding dit jaar onder ogen moest zien, was dat enige figuren uit de oppositiegroep zitting hadden in het bestuur van partij-instellingen. Zo waren bijvoorbeeld Frits Reuter en Ko Misdrom op een bepaald moment de enig overgebleven bestuursleden van de Stichting Bepenak (Stichting tot Bevordering van de Pers van de Nederlandse Arbeidersklasse). Deze is eigenares van de belangrijkste roerende en onroerende goederen van de CPN en heeft als zodanig bijvoorbeeld de beschikking over de persen van "De Waarheid".

De bedreiging, die hierin voor het communistische publiciteitsapparaat gelegen was, wist De Groot te elfder ure af te wenden door persoonlijk in te grijpen. Hij slaagde erin de betrokkenen uit het

- bestuur -

bestuur van Bepenak te verwijderen en nieuwe bestuursleden aan te stellen.

De partijleiding is thans doende oppositiefiguren, die nog zitting hebben in andere besturen weg te werken. Dit loopt parrallel met de plannen tot omzetting van de beheersvorm van verschillende bedrijven in een Naamloze Vennootschap. De partijleiding wil hiertoe overgaan in verband met de inmiddels in werking getreden Wet op Stichtingen. Deze wet maakt de vorming van een rechtspersoon door middel van het oprichten van een stichting minder aantrekkelijk. De overheid krijgt daardoor nl. meer mogelijkheden tot contrôle op deze categorie van rechtspersonen.

De partijleiding is daarom doende de Stichting Bepenak, de Stichting Pegasus en ook de commanditaire vennootschappen, Persorganen en Dijkman & Co, in naamloze vennootschappen om te zetten.

Balans.

Het in het afgelopen jaar afgewikkelde conflict met de groep Wagenaar markeert een dieptepunt in het bestaan van de CPN.

De partij zag hierdoor haar ledental met circa 500 uitgetreden tot minder dan 12.000 teruglopen. In 1947 telde de CPN nog ca. 50.000 leden. Naast vele lagere kaderleden verloor zij ongeveer twintig figuren van topniveau, hetgeen bij het reeds bestaande gebrek aan kader een ernstige handicap betekent.

Het verlies aan invloed en betekenis van de CPN sinds de bevrijding spreekt het meest uit de teruggang van het aantal Waarheidsabonnees en de behaalde stembuscijfers.

Bedroeg het aantal abonnees van "De Waarheid" in 1946 ruim 300.000, thans is dat niet meer dan 30.000. Verkreeg de CPN in 1946 10.6% en in 1948 7.7% van het aantal geldig uitgebrachte stemmen, in 1956 was dit percentage gedaald tot 4,75% en in 1958 bij de Provinciale Statenverkiezingen tot 4,14.

Wanneer - wat in de verwachting ligt - de Bruggroep ertoe overgaat aan de in maart 1959 te houden verkiezingen voor de Tweede Kamer deel te nemen, dan zal de stembusstrijd twee elkaar heftig bekampende communistische groeperingen te zien geven.

Het is ernstig te betwijfelen, dat beide groepen tezamen in maart de thans nog door hun bezette zeven zetels in de Tweede Kamer

- weer -

VERTROUWELIJK

* hiertoe is inmiddels op 11 januari 1959 besloten.

weer zullen innemen.

Is dus het aantal dergenen die zich voor het communisme uitspreken in Nederland en zelfs in geheel West-Europa weinig alarme- rend, het zou een onderschatting van het gevaar van het communisme betekenen dit alleen maar af te meten van de numerieke sterkte van zijn aanhang en de grootte van zijn invloed op een bepaald moment. Het communisme in de Nederlandse samenleving is geen op zich zelf staand verschijnsel doch het ontleent zijn betekenis in de eerste plaats aan het feit dat het deel uitmaakt van de beweging van het wereldcommunisme, een beweging, die vanuit het machtscentrum Moskou geleid, zijn ideologie aan de gehele mensheid wil opleggen.

Dat het Kremlin zelf de waarde van een communistische partij niet afmeet naar de grootte blijkt uit het eerder gesignaleerde artikel van B.N.Ponomarjow - hoofd van de afdeling buitenlandse politiek en internationale verbindingen van het centraal comité van de CPSU - verschenen in het oktobernummer 1958 van "Kommunist", het theoretische orgaan van die partij. Hij schrijft daarin dat de communistische partijen overal, ook als hun ledental niet groot is, een belangrijke rol spelen en hij voegt er - kennelijk als vertroosting voor de kleinere partijen aan toe, dat in een periode van revolutionaire gebeurtenissen het ledental snel stijgt. In de CPN doet de laatste tijd de visie opgeld dat Moskou aan de kleinere partijen in West-Europa veel meer betekenis toekent dan vroeger het geval was. Het Kremlin zou dit doen op grond van de mening dat op deze kleine landen de last van de internationale verdragen, als bijvoorbeeld de Euromarkt en NAVO het zwaarst drukt, en zij dus het allereerst geneigd zullen zijn het "koloniale juk" af te schudden.

De in de ogen van Moskou belangrijke taak van de communistische partijen in deze landen is dus ageren tegen deze verdragen en opkomen voor de "nationale onafhankelijkheid".

* * *

Het 19e partijcongres der CPN.

Poging tot beïnvloeding van het congres door de oppositie.

In het zicht van het 19e partijcongres lanceerde de Bruggroep, onder het motief een "discussiebijdrage" te willen leveren, in Bulletin no. 7 een hernieuwde aanval op Paul de Groot. De groep verwijt De Groot dat de partijtengevolge van zijn onjuiste leiding thans teruggevallen is tot ongeveer hetzelfde aantal leden als in 1939 en dat "De Waarheid" het met minder abonnees moet doen dan het "Volksdagblad" in die tijd. De politieke lijn van de partij werd na de oorlog niet vastgesteld op grondslag van de werkelijke verhoudingen, maar volgens de illusies en wensdromen van De Groot.

Als bewijs voor de mate, waarin deze de realiteit uit het oog verloor brengt de oppositie enige van zijn bekende optimistische uitspraken in herinnering, zoals die - daterend uit 1948 - waarin hij verkondigde, dat de CPN de regeringsmacht in handen zou hebben vóór er tien jaren verstreken zouden zijn. Ook met zijn "nieuwe aanpak" van 1955, waarin openlijk als naastbij gelegen partijdoel gesteld werd het tot stand brengen van een "linkse coördinatie" tussen de PvdA, de CPN en de VVD, demonstreerde De Groot - volgens het Bulletin - een totaal gemis aan werkelijkheidszin.

Open brief aan het congres.

Tegelijk met het "Bulletin" no. 7 verspreidde de oppositie een "open brief aan het 19de partijcongres en de leden van de CPN". Hierin werd gesteld dat het congres het in de hand had de voorwaarden te scheppen, die het de Bruggroep zouden mogelijk maken haar werkzaamheden te staken en zichzelf te ontbinden.

De partij zou zich dan niet tevreden mogen stellen met het zonder meer aanvaarden van de door het partijbestuur in de brochure "De CPN in de oorlog" gegeven voorstelling van zaken, maar een onderzoek moeten laten instellen naar de politieke gedragingen van het partijbestuur in het algemeen en naar het afvoeren en royeren van partijleden.

Er zouden twee commissies gevormd moeten worden, één die een onderzoek zou instellen naar de werkzaamheden van de partij tussen eind 1939 en eind mei 1945 (waartoe aanvankelijk door het partijbestuur was besloten) en een tweede, met als taak de politieke gedra-

- gingen -

gingen van het partijbestuur te onderzoeken over de periode van 1945 tot aan het 19de partijcongres, inclusief het royeren en afvoeren van partijleden.

Van deze commissies, samengesteld uit een gelijk aantal door het congres en door de Bruggroep aan te wijzen personen, zouden zij, die tussen het 18de en 19de partijcongres lid van het partijbestuur zijn geweest, geen deel mogen uitmaken.

Over de resultaten van de onderzoeken zou vrijelijk met deelname van de Bruggroep gediscussieerd moeten worden. Een en ander zou aan een buitengewoon congres - waaraan ook leden van de Bruggroep zouden deelnemen - ter beoordeling worden voorgelegd. In afwachting van het door dat congres te nemen besluit zouden de royementen geschorst moeten worden.

De geroyeerden hebben het bij het voorleggen aan het congres van deze open brief gelaten. Zij zijn er niet toe overgegaan een formeel beroep bij het congres tegen hun royement aan te tekenen.

Beschouwing over het congres.

Een vertoning onder regie.

Zelden of nooit heeft de CPN zich tussen twee congressen voor het oplossen van zulke zware moeilijkheden geplaatst gezien als tussen het voorlaatste, het in oktober 1956 gehouden 18de, en het nu juist achter de rug zijnde 19de congres, dat van 26 tot en met 29 december in Felix Meritis te Amsterdam plaats vond.

Zouden bij elke andere politieke partij dergelijke moeilijkheden en het ten aanzien daarvan door het bestuur gevoerde beleid het voornaamste onderwerp van een congres zijn geweest, bij de CPN - naar de uitdrukking van Lenin een "partij van het nieuwe type" - was dit niet het geval.

Het lag geenszins in de bedoeling van Paul de Groot het conflict in de partij tijdens het congres in den brede te laten bespreken. De door hem aan het congres toebedachte taak was slechts het conflict in de partij formeel af te wikkelen. Daarom was het geheel zorgvuldig geregisseerd.

Reeds bij de voorbereidingen bleek dat De Groot er alles op zette om beïnvloeding van het congres door de groep Wagenaar c.s. te beletten.

- De -

De bij de CPN gebruikelijke voorselectie van de gedelegeerden werd nog strenger toegepast dan anders. Er werd zorgvuldig voor gewaakt dat geen gedelegeerde werd gekozen aan wiens loyaliteit ten opzichte van Paul de Groot ook maar de minste twijfel mogelijk was. Aan de gedelegeerden was duidelijk te kennen gegeven dat het brengen van kritiek ongewenst was.

Het congres moest, ten overstaan van - tijdens de openbare zittingen in ruime mate aanwezige - vertegenwoordigers van de pers een demonstratie van eensgezindheid worden. Tevoren was bepaald wie van de gedelegeerden zou spreken en waarover het woord gevoerd zou worden.

De verkiezing van de gebruikelijke commissies was een schijnvertoning. Discussie daarover vond niet plaats. Zonder meer hechte het congres zijn goedkeuring aan de door het partijbestuur voorgestelde samenstelling daarvan. Enkele commissies hadden in die samenstelling reeds een groot deel van de haar toebedeelde taak vóór het congres volbracht.

Het congres is geheel en al volgens de opgezette mise en scène verlopen. Er werd aan deelgenomen door 243 gedelegeerden van wie 192 met stemrecht*. Twee personen hadden verstek laten gaan. Er waren uitgebreide beveiligingsmaatregelen getroffen. Tijdens de besloten zittingen, zoals bijvoorbeeld die, waarin de "verkiezing" van het partijbestuur plaats vond en de buitenlandse gedelegeerden het woord voerden, naderden deze beveiligingsmaatregelen de grens van het absurde. De gedelegeerden werden ettelijke malen gecontroleerd alvorens zij de vergaderzaal konden betreden. Zij mochten deze voor de afloop van de zitting niet meer verlaten en het was hun streng verboden aantekeningen te maken.

*onder deze 243 afgevaardigden waren 23 vrouwen.

De inleiding van Paul de Groot.

Het werken in het NVV.

De inleiding van Paul de Groot was gebaseerd op de brochure "Verslag van het partijbestuur aan de leden" en bracht geen nieuwe gezichtspunten. Na een korte verhandeling over de internationale politieke situatie en een uitvoeriger bespreking van de binnenlandse politieke toestand betoogde De Groot voor de zoveelste maal, dat nu alle voorwaarden aanwezig zijn om te komen tot de schepping van het door de CPN in haar beginselprogram "De Weg naar Socialistisch Nederland" omschreven "eenheidsfront" van alle vooruitstrevende krachten

in ons land. Zoals te verwachten was legde hij bij de bespreking van de tactiek van de partij ten aanzien van de vakbeweging de nadruk op het werken van de partij in het NVV.

Zeer waarschijnlijk met het oog op de meeluisterende pers liet De Groot daarbij uitkomen dat het niet in de bedoeling lag "posities" in het NVV te veroveren met het oogmerk deze ten bate van de partij te gebruiken, maar alleen om het NVV in het belang van de arbeidersklasse terug te brengen van zijn volgzaamheid aan de ondernemers. Fusie tussen de EVC en het NVV werd door De Groot steeds het beste middel genoemd om de opdringende reactie een halt toe te roepen. Van de PvdA moet geëist worden dat zij zich niet langer tegen deze fusie zal verzetten.

De oppositie.

Ingaande op de "open brief" van de Bruggroep noemde De Groot de voorwaarden, waarop deze groep zich weer met de partij zou willen verenigen, volkomen onaanvaardbaar. Hij stelde het congres voor aanhangers van de Bruggroep weer tot de partij toe te laten, onder beding, dat zij hun groep onmiddellijk en onvoorwaardelijk zouden opheffen, de door hen bezette zetels in de Tweede Kamer en de Provinciale Staten ter beschikking stellen, alle activiteiten staken en voldoende zelfkritiek zouden uitoefenen. Hij maakte daarbij geen onderscheid tussen de leiders en de meelopers van de groep.

De Groot denkt er evenwel niet aan figuren als Wagenaar en Gortzak in de gelegenheid te stellen weer als lid toe te treden. In besloten kring verklaarde hij zelfs onomwonden, dat de weg naar de partij voor de leidinggevende figuren van de Bruggroep versperd is en zal blijven.

Discussies.

De discussies naar aanleiding van De Groot's rede bleven op laag niveau. Door hem niet aangeroerde onderwerpen werden niet aangesneden. In alles werd het standpunt van de partijleiding onderschreven. Verschillende discussianten voelden zich verplicht de loftrumpet over de algemeen secretaris te steken.

Marcus Bakker en Henk Hoekstra gingen bij de discussies in op de komende verkiezingsstrijd, waarbij zij er op aandrongen de partijactiviteit op te voeren.

- Bakker -

Bakker was van oordeel dat de partij met minder geld dan in 1956 besteed - naar hij zei was toen f 175.000 uitgegeven - in staat zou zijn een betere actie te voeren. Er werd over gesproken dat het komende verkiezingsfonds is begroot op f 80.000.-.

De vervroegde verkiezingen.

Oproep van het congres.

Het partijbestuur was slechts weinig tijd gelaten voor het ontwikkelen van een standpunt betreffende de a.s. verkiezingen. De inleiding van Paul de Groot moest aan de gewijzigde politieke toestand - ontstaan aan de vooravond van het congres door de vorming van het kabinet Beel en het besluit tot vervroegde verkiezingen in maart a.s. - worden aangepast. Met spoed werd een ontwerp opgesteld voor een "oproep van het 19de partijcongres", die op de laatste dag van het congres zonder discussies werd aanvaard.

In deze oproep zijn de kernpunten van de inleiding van Paul de Groot, voorzover zij betrekking hebben op de kabinetscrisis, de verdere binnenlandse politieke toestanden en de komende verkiezingen, opgenomen.

De ondernemerspartijen, onder aanvoering van Romme en Welter, de openlijke zaakwaarnemers van Philips, Shell, Unilever en AKU, achten de tijd gekomen hun politieke alleenheerschappij te vestigen. De rechtse regering van Beel heeft de taak op zich genomen de wensen van de reactie ten uitvoer te leggen, zo heet het onder meer. Daartegen past slechts "eenheid van actie tegen de reactie".

Het Nederlandse volk wordt opgewekt op de CPN als de enige consequente oppositiepartij te stemmen. De partij wordt aangespoord tot het actief deelnemen aan de verkiezingsactie en het versterken van de gelederen. Bovendien wordt er een uitvoerig eisenprogramma voor de verkiezingen in bekend gemaakt.

De oproep maakt melding van de bereidheid van het congres, na inwilliging van de door De Groot aan de Bruggroep gestelde voorwaarden, over te gaan tot het weer in de partij opnemen van aanhangers van deze groep.

Het congres is evenwel vastbesloten geen groepsvorming in de partij te dulden en vast te houden aan eenheid van politieke opvatting en daad.

- Financieel -

Financieel verslag.

In tegenstelling met de twee vorige congressen werd ditmaal wederom in besloten zitting een financieel verslag aangeboden dat met algemene stemmen werd "goedgekeurd". Dit verslag omvat de periode van 1 november 1956 tot 1 november 1958.

De statutenwijziging.

Op de laatste congresdag werden de wijzigingen van de statuten aan de orde gesteld. Henk Hoekstra hield hierover een korte inleiding en betoogde, dat met de voorgestelde wijzigingen de statuten aan de gegroeide praktijk zouden worden aangepast. Hij legde er de nadruk op dat de commissie voor de statutenwijziging unaniem aanbeval de voorstellen te aanvaarden.

De daarop volgende discussie was van weinig belang. Slechts tegen het voorstel tot schrappen van art. 16 dat gaat over het toelaten van in de oorlog "fout" gebleken personen, werden enige bezwaren aangevoerd, die door Hoekstra werden afgewimpeld.

De wijzigingsvoorstellen werden onveranderd en met algemene stemmen aangenomen.

Verkiezing partijbestuur.

Het nieuw gekozen partijbestuur bestaat uit 35 leden en 8 plaatsvervangende leden. In het vorige, op het 18de congres in oktober 1956 gekozen bestuur, dat 31 leden telde, hadden sindsdien vele mutaties plaats gevonden. Na de dood van de partijbestuursleden Brandenburg, Haken en Kuyper en het - al dan niet gedwongen - uittreden in verband met het conflict van Geugjes, Brandsen, Reuter, Wagenaar, Gortzak en Mevr. Lips was het vorige bestuur in april 1958 op instigatie van De Groot versterkt met zes hem toegewijde leden, wie "een adviserende stem" werd toegekend.

De "candidatenbeoordelingscommissie" onthield zich - in afwijking van de gewoonte - van het geven van een oordeel over de voorgestelde kandidaten. Alleen Paul de Groot, Harry Verhey, Joop Wolff en Henk Hoekstra werden geprezen en wel om hun houding in de kwestie Hongarije en in de strijd tegen de rechtse groep.

Verder werd slechts medegedeeld, dat tegen enkelen enige bezwaren waren gerezen naar aanleiding van hun aanvankelijke houding ten

- opzichte -

opzichte van de rechtse groep. Een gesprek met deze mensen had deze beletselen evenwel weggenomen. Onder deze omstandigheden kwam de discussie over de kandidaten moeilijk op gang, te meer waar te voren vast stond dat het brengen van kritiek op hen geen zin zou hebben.

Tegen de kandidaat Freek Meis werd aangevoerd dat hij bij het uitbreken van het conflict in het partijbestuur een aarzelende houding had aangenomen.

Meis trok het boetekleed aan en zei dat de situatie aanvankelijk niet duidelijk was geweest. De schellen waren hem echter van de ogen gevallen en hij had "de rechtsen" resoluut de rug toegekeerd. Hij dankte speciaal kameraad De Groot, die zeer lankmoedig tegenover hem was geweest en hij kon naar eer en geweten verklaren, dat er bij De Groot geen sprake is van despotisme of tirannie.

De kandidatenlijst bevatte ver over de honderd namen. Onder de eerste 35 was de bekende streep getrokken, aanduidende, dat alleen de daarboven geplaatsten door de commissie werden "aanbevolen". Deze aanbeveling, die in feite een aanwijzing inhoudt, werd door het congres prompt opgevolgd. Het grootste verschil tussen het aantal stemmen dat de kandidaten op zich verenigden bedroeg vijf.

Opvallende mutaties in de samenstelling van het partijbestuur hebben niet plaats gevonden.

Buitenlandse vertegenwoordiging.

Van de buitenlandse zusterpartijen waren slechts die van België, Oostenrijk, Denemarken en Frankrijk door afgevaardigden vertegenwoordigd. Zij hielden in de besloten zittingen van het congres een begroetingstoespraak.

Aan de vertegenwoordigers van de partijen van verschillende achter het IJzeren Gordijn gelegen landen en van Indonesië waren visa geweigerd. Deze en andere zusterpartijen zonden begroetingstelegrammen, die in het congres werden voorgelezen. Veel van deze telegrammen spraken van de zege over het revisionisme. Sommigen noemden daarbij de namen van Wagenaar, Brandsen en Reuter. De Bruggroep zag zich daardoor andermaal uit naam van het internationale communisme veroordeeld.

Het is opvallend dat verschillende Oost-Europese partijen zich hadden willen laten vertegenwoordigen door functionarissen met een vooraanstaande positie in het partijcontrôle-apparaat. Enkele niet

- visumplichtige -

visumplichtige buitenlandse congresbezoekers werd bij binnenkomst de toegang tot ons land ontzegd.

Betekenis van het congres.

De agenda van het congres vermeldde drie punten, t.w.:

1. de naaste taken van de partij (inleider P. de Groot);
2. vaststelling van de statuten (inleider H. Hoekstra); en
3. verkiezing van het partijbestuur.

In tegenstelling tot vorige congressen was voor de behandeling van deze punten voldoende tijd (zelfs vier dagen) uitgetrokken. Door de nadrukkelijke regie verliep het congres zo vlot, dat men op het gestelde tijdschema voor kon blijven. Blijkbaar was het ditmaal niet nodig het element van in "tijdnood" geraken te gebruiken teneinde beslissingen in min of meer gehaaste sfeer te forceren.

Het congres als geheel is een slappe vertoning geworden. Er is geen sprake geweest van enige koerswijziging of een verandering van organisatorische aard. De partijlijn is, behalve voor wat betreft de vakbewegingstactiek, niet in behandeling geweest.

Het beleid van het partijbestuur werd niet of nauwelijks besproken en in het geheel niet bekritiseerd.

Door het aannemen van de "oproep" hechtte het congres op indirecte wijze zijn goedkeuring aan het optreden van Paul de Groot en de zijnen tegen de oppositie en sprak het een veroordeling uit over de houding van Wagenaar c.s.

Gezegd kan worden dat met het congres het conflict in de partij formeel werd afgewikkeld. De partij neemt zich evenwel voor waakzaam te blijven tegen het "revisionistische gevaar".

Van de gelegenheid dat de gehele partij bijeen was werd tevens gebruik gemaakt voor het inluiden van de verkiezingscampagne. Gezien het korte tijdsverloop tussen de aankondiging van de verkiezingen en het congres, mocht niet verwacht worden dat een afgerond plan zou worden bekend gemaakt.

* * *

MANTELORGANISATIES.

Gebrek aan samenhang.

De politieke richtlijnen van de leiders der mantelorganisaties van de CPN vonden in 1958 zo weinig weerklank onder de gewone leden, dat een samenhang tussen de plannen en de activiteiten van de hoofdbestuurders enerzijds en het werk van alle dag in de afdelingen en de districten anderzijds vrijwel ontbrak. Tot op heden is daarin geen verbetering te bespeuren.

Terwijl de landelijke bestuursorganen der communistische mantelorganisaties in het afgelopen jaar prat gingen op "behaalde successen" en nieuwe, algemene campagnes lanceerden, bleven de leden zich, onverschillig voor aansporingen van bovenaf, bezig houden met kleinere zaken van locale aard zoals colportage, ledenwerving e.d.

Amsterdam, de zetel van bijna alle mantelorganisaties, voerde in 1958 een beleid waarin vrijwel geen persoonlijk contact met de rest van het land werd onderhouden. Klaarblijkelijk toonden de hoofdbestuurders van de communistische mantelorganisaties een sterke voorkeur voor interessante buitenlandse relaties, die het merendeel van hun tijd opeisten.

De duidelijke onverschilligheid in de afdelingen is in hoofdzaak wel een gevolg van de zeer hoge eisen der hoofdbestuurders, de door hen uitgewerkte "campagnes op papier". Daarin werd geen genoegen genomen met het voeren van beperkte acties. De hoofdbestuurders verlangden diepgaand, principieel ingrijpen, dat doorgaans ver buiten het bereik van de mantelorganisaties lag. Voor het welslagen van de hoog gemikte campagnes is toch wel de eerste voorwaarde het bestaan van de in deze kringen voortdurend gepropageerde "eenheid van actie" van de massa der werkers. Deze is nog steeds niet aanwezig en ook de toverformules van communistische topfunctionarissen kunnen daarin geen verandering brengen. Juist deze lieden verwarren het prestige van de Sowjet-Unie met eigen gewichtigheid en eisen, onredelijk genoeg, van de werkers hunner organisaties gelijke tred te houden met de successen van het grote communistische kamp.

De lagere kaderleden bepaalden zich onder die omstandigheden tot de eigen beperkte interessen. Daardoor is de afstand tot de landelijke besturen in 1958 nog groter geworden dan voorheen. Niettemin werd het verenigingsleven, zij het haperend, op gang gehouden. Het

- ledental -

ledental daalde nog steeds, maar niet zo snel als de onbevredigende interne verhoudingen zouden doen verwachten.

De plaatselijke activiteiten waren lang niet altijd politiek gericht: een filmbijeenkomst, een reisverslag; een feestelijke vergadering bleken voldoende om de leden weer eens bijeen te brengen. Van "strijdgeest" viel daarbij weinig te bespeuren. De organisaties leefden aan de basis voort in het vertrouwen, dat de "grote broer", de Sowjet-Unie, het wel zal opknappen en dat de overwinning van het communistische kamp op het kapitalistische Westen toch nog maar een kwestie van tijd is.

Slaagden de landelijke leiders er al niet in hun eigen leden geestdriftig te stemmen voor de hoge doelen van het communisme, zo veel te meer werd de beoogde samenwerking met andersdenkenden in 1958 een mislukking. Deze fundamentele taak van de mantelorganisaties werd vooral bemoeilijkt door het feit, dat men van communistische zijde weinig geneigd bleek tot inschikkelijkheid en compromis. Alle mooi gepraat over coexistentie en wederzijds overleg ten spijt, toonden de "mantels" zich slechts dan tot samenwerking bereid, indien aan hun communistische politieke eisen voor het volle pond zou worden voldaan. Zij stelden hun voorwaarden nu zelfs openlijker dan enige jaren geleden, kennelijk uitgaande van de gedachte, dat de macht waarop hun politieke idealen steunen niet meer genegeerd kan worden.

Op districts- en afdelingsniveau was deze interpretatie van de "brede basis"-politiek niet in tel, aangezien zij onder de Nederlandse verhoudingen onuitvoerbaar en dus onbruikbaar bleek. Het lagere kader en de leden moesten dus wel tekort schieten, hetgeen inderdaad het geval is geweest. De op internationale verhoudingen gebaseerde doelstellingen werden door de gewone leden in het praktische werk op zijn gunstigst als achtergrond gebruikt.

De hoofdbesturen van enkele mantelorganisaties in Nederland imiteerden bij hun plannen om met andere groeperingen in contact te komen bij voorbaat de houding, die de Sowjet-Unie internationaal aanneemt ten opzichte van gesprekspartners in de niet-communistische wereld.

Zoals uit de hiervolgende toelichting kan blijken, heeft dit voor de mantelorganisaties van de CPN weinig effect gesorteerd. Enkele hunner hebben in de loop van 1958 in het bijzonder gereageerd op het besluit van de NAVO-bijeenkomst van december 1957 in Parijs

- om -

om de mogelijkheid van vestiging van raketbases in West-Europese landen te onderzoeken. Hiertegen kwamen, voor wat de mantelorganisaties in ons land betreft, in het bijzonder "Verenigd Verzet 1940-1945" en de Nederlandse Vredesraad (NVR) in beweging alsmede, zij het wat minder direct, het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (ANJV).

Blijkbaar ernstig beducht voor een vergroting van het West-Duitse militaire potentieel, sloegen de leiders van het internationale communisme de betekenis van het bedoelde NAVO-besluit hoog aan. De Bondsrepubliek zou immers door de vestiging van raketbases en atoombewapening een formidabele sta-in-de-weg kunnen worden voor het politieke spel van Moskou in Europa. De scherpe Sowjet-Russische reactie op het NAVO-besluit van december 1957 heeft zowel internationaal als in Nederland de gedragslijn van de communistische mantelorganisaties gedurende het gehele jaar 1958 aanzienlijk beïnvloed.

Agitatie "Verenigd Verzet 1940-1945".

In uitvoerige uiteenzettingen betoogde het hoofdbestuur van "Verenigd Verzet 1940-1945", dat de uitrusting van het West-Duitse leger met raketbases en atoomwapens het oorlogsgevaar sterk zou doen toenemen. Het nog niet verslagen nazidom, zo werd hierbij aangevoerd, zou nieuwe kansen krijgen en ook de veiligheid van Nederland direct bedreigen. Met een oproep tot herstel van de eenheid tegen het nazisme, die gedurende de jaren van de Duitse bezetting had bestaan, nodigde "Verenigd Verzet" de bestuurders van de niet-communistische organisaties "Voormalig Verzet Nederland" en de "Nederlandse Vereniging van Ex-Politieke Gevangenen" uit om met haar een delegatie samen te stellen naar het 3e congres van de "Fédération Internationale des Résistants" (FIR) - (dus naar de internationale communistische organisatie van voormalige verzetsstrijders, waarvan "Verenigd Verzet" lid is).

In de zomer van 1958 begon "Verenigd Verzet" met de voorbereiding van de deelname uit Nederland aan dit 3e FIR-congres, nadat de Nederlandse communistische oud-verzetslieden jaren achtereen vrijwel niets van zich hadden laten horen en passief waren geweest.

Het verdient speciale aandacht, dat het hier in principe een kwestie betrof van buitenlands-politiek karakter, waarvoor Sowjet-Rusland ook de Nederlandse communisten in het strijdperk wilde zien treden.

- Inschakeling -

Inschakeling Vredesbeweging.

Het hiervoren vermelde NAVO-besluit inzake het in te stellen onderzoek naar de mogelijkheid van het vestigen van raketbases in West-Europa had uiteraard ook betrekking op Nederland als verdrags-partner. Met het oog daarop kreeg de communistische vredesbeweging in Nederland een speciale taak toebedeeld. Waar de verzetsstrijders vanuit hun mantelorganisatie op het gevaar van herlevend fascisme moesten wijzen, had de Nederlandse Vredesraad kennelijk de plicht om het gevaar te signaleren, dat de bevolking van Nederland bedreigt indien het tot oorlogshandelingen zou komen. De veiligheid van ons land noopte, aldus de strekking van de NVR-agitatie, tot het afwijzen van de raketbases.

Voor deze actie werd een petitionnementscampagne gevoerd, die de communistische Vredesraad niet zelf leidde. Men creëerde een "breed", centraal petitionnementscomité in de hoop meer handtekeningen te kunnen vergaren. Merkwaaardig was echter de reactie van de C.P.N. op deze manoeuvre. Zij vernietigde de door de Vredesbeweging opgezette camouflage door zowel in hun persorganen als op openbare vergaderingen te verklaren, dat de Nederlandse Vredesraad het initiatief tot de petitionnementsactie had genomen, daarmede de communistische herkomst van de campagne prijsgevend.

Later in 1958, bij de opening van de wintercampagne op 24 november, schreef Marcus Bakker in "De Waarheid", dat "de communistische partij de belangrijkste politieke en organisatorische kracht in deze actie vormt".

Het waren speciaal de "onvervalste" communistische partijfiguren, die weigerden mee te werken aan een plan van de voorzitter van de Nederlandse Vredesraad, Dr. W.H. van Dobben, om de gehele campagne te verbreden door het aantrekken van meer niet-communisten in de leiding.

De communistische jongeren.

In het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (ANJV) hebben zich in het afgelopen jaar eveneens contrasten geopenbaard tussen de leiders en de gewone leden. Het hoofdbestuur van het ANJV, er mogelijk op uit het "strijdbare" karakter van het Verbond aan te tonen - pro-

- duceerde -

duceerde op het Paascongres 1958 een rapport over de militaire dienst in Nederland, waarin een aantal "misstanden" zijn opgesomd. Deze blijkbaar los van de leden gevoerde actie vond haar vervolg in een memorandum, dat twee ANJV-hoofdbestuurders in oktober 1958 aanboden aan een overheidsinstelling, de Commissie Werkelijke Diensttijd Dienstplichtigen. Beide publicaties vermochten niet te stimuleren tot enige actie van betekenis. Het reeds genoemde ANJV-congres van Pasen 1958 besloot om gedurende de Kerstdagen van het nu afgelopen jaar een Nationaal Festival voor Vrede en Vriendschap te houden, dat echter wegens gebrek aan belangstelling is uitgesteld tot Pasen 1959. Dit festival blijkt mede te zijn bedoeld om te ageren tegen de vestiging van raketbases in Nederland, tegen het gevaar van atoombewapening etc.

Twee tendenties in het ANJV verdienen nog nadere aandacht. Na het congres van januari 1953 hebben de gewone leden in toenemende mate hun toevlucht gezocht in het beoefenen van sport en spel. Toneelzang- en dansgroepen en vooral volleyball-clubs verzezen in het verbond als paddestoelen. Het is sindsdien vrijwel niet meer gekomen tot scholing of serieuze bestudering van politieke problemen. Daartegenover staat het verschijnsel, dat de ANJV-leiding in 1958 een naar buiten meer uitgesproken communistische houding aan de dag legde. De wijziging van de ANJV-beginselverklaring tijdens het Paascongres, waarin de verbondenheid met de Sowjet-Unie en het "wetenschappelijke socialisme" is vastgelegd, heeft de gewone leden blijkbaar weinig gezegd. Reeds in februari 1958 had het hoofdbestuur de ANJV-ers openlijk aangespoord steun te verlenen aan de CPN bij de Statenverkiezingen. Het scheen niemand te deren dat hierdoor de gezochte samenwerking met "jeugdige sociaal democraten" geenszins gemakkelijker zou worden.

In hoeverre het partijconflict heeft doorgewerkt op de algemene verharding van de partijkoers in de "mantels" is bezwaarlijk te bepalen. Het schijnt echter wel zo te zijn, dat de bestuurders van de hulporganisaties der CPN het in het algemeen politiek heilzaam achten niet al te soepel te ageren. Onder de nieuwe verhoudingen kwam het tot enkele opvallende mutaties.

Mutaties n.a.v. partijconflict.

De Nederlandse Vrouwen Beweging (NVB) werd geconfronteerd met bestuursmoeilijkheden als gevolg van de stellingname van haar voorzitter, Rie Lips-Odinot in het partijconflict. Zij werd uit die functie ge-

- zet -

VERTROUWELIJK

zet en opgevolgd door Heiltje de Vos-Krul. Op zijn beurt voerde de bestuurder Cor Fels in "Verenigd Verzet 1940-1945" een verloren gevecht om het behoud van de "geest van het verzet". Hij werd terzijde geschoven door Chris Smit en Gerrit Blom, die met steun van het partijbestuur der CPN de organisatie van oud-verzetsstrijders ombogen naar actuele politieke eisen.

* * *

De VAKBEWEGING.

Balans van 1958.

De communistische vakbeweging heeft in 1958, ditmaal vooral door de onderlinge onenigheid, een flinke veer moeten laten. Zij is verschillende geroutineerde bestuurders en kaderleden kwijtgeraakt door het uiteenvallen in een EVC-1958 en een "oude" EVC, die tezamen kleiner zijn geworden dan de oorspronkelijke Eenheidsvakcentrale was. Slechts een gering aantal personen vindt hierin thans nog een bezoldigde werkkring. Enkele duizenden EVC-leden zijn in de ontstane situatie "tussen wal en schip" gevallen. Zij bedankten nadat de EVC haar scheuring manifesteerde door de gedragingen van de twee elkaar bekampende delen.

Degenen, die zich achter de "oude" EVC schaarden, zijn als hulptroepen van de CPN verloren gegaan, wat voor de partij een inboeten van invloed met zich bracht.

De communistische vakbeweging maakte ook wat haar behuizing aangaat een slecht jaar door. De "oude" EVC heeft uit financiële noodzaak meerdere huurpanden, waaronder in Amsterdam het bekende kantoor aan de Prinsengracht 739, ontruimd. Momenteel is bij haar uitsluitend het pand Vondelstraat 54 (dat EVC-eigendom is) in gebruik. Tengevolge van het optreden van de "oude" EVC werd de EVC-1958 voor moeilijke huisvestingsproblemen geplaatst. Zij moest zich om onderdak te vinden met enkele voorlopige adressen behelpen en zal voorspand stellig niet bij machte zijn uit eigen middelen een pand aan te kopen dat het verlies van de vroeger gebruikte kantoor-lokaliteiten kan goedmaken.

Na een jaar van communistische broederstrijd is er nu een EVC-1958, met 15.000 à 18.000 leden, ten dele door minder ervaren kadergeleid, en een "oude" EVC met een ledental beneden de 3.000, dus zonder aanhang van werkelijke betekenis, bestuurd door een - steeds afbrokkelend - aantal representanten van de oude garde.

Ondanks deze sombere aspecten is er in de communistische vakbeweging toch sprake van enig herstel en wel in die zin, dat de EVC-1958 zich voortaan geheel kan richten op consolidatie en ledenwerving, nu zij haar tegenstandster, de "oude" EVC grotendeels - zij het taw. het ~~WV~~ nog niet volledig heeft weten uit te schakelen. Zo heeft de EVC-

- 1958 -

1958 harentwege bijvoorbeeld een bureau voor rechtsbijstand opgericht en de kaderscholing weer ter hand genomen.

Deze groep heeft in de loop van het jaar nog enkele malen onder de werknemers, in casu bouwvakarbeiders, agitatie gevoerd, zij het ook met weinig of geen resultaat. Met de splitsing als zodanig heeft dit uitblijven van succes echter weinig te maken gehad. Immers jarenlang voor de splijting was de invloed van de communistische vakbeweging op de bedrijfsarbeiders reeds tanende.

In de loop van het thans afgesloten jaar heeft de "oude" EVC zich uitgeput in aanvallen op de CPN en haar nevenorganisatie, de nieuwe vakcentrale: EVC-1958. Deze activiteit richtte zich voor wat de partij betreft speciaal tegen Paul de Groot.

Naar buiten heeft de "oude" EVC nauwelijks van haar bestaan als vakcentrale doen blijken. Tot acties in de bedrijven kwam het van die kant in het geheel niet meer.

Terugblik op het conflict.

In de zogenaamde partijloze Eenheidsvakcentrale zijn het vooral de talrijke CPN-leden in haar leiding geweest, die in het verleden haar voornaamste stuwende kracht vormden. Hoofdzakelijk aan hen ontleende de EVC haar agitatorische betekenis op sociaal-economisch terrein. Hoewel het percentage EVC-ers, tevens lid van de CPN over de gehele linie gerekend niet meer dan tien tot vijftien bedroeg, lag dit voor de categorie van de bestuurders in het vier- tot vijfvoudige daarvan, dus meer dan de helft van het totale kader.

In de volle zin des woords kon de EVC een nevenorganisatie van de communistische partij worden genoemd. Zij ondervond daarvan ook de nadelen. De sterke partij-invloed beknotte de kansen op een succesvolle ledenwerving in brede kring en stond het "baas zijn in eigen huis" ernstig in de weg.

Reeds in 1952 bleek dit bij de aanval op de toenmalige EVC-voorzitter Berend Blokzijl en diens geforceerde vervanging door Frits Reuter.

Reuter en Brandsen, die indertijd door het partijbestuur wegens hun kwaliteiten met het dagelijks bestuur van de EVC werden belast, hebben bij de zich toespitsende verhoudingen in 1958 getracht de EVC als neven-organisatie der CPN te denatureren. Hun aversie tegen Paul de Groot en hun onbehagen over de na november 1956 toegenomen impo-

- polariteit -

pulariteit van de EVC, die zij toeschreven aan de te nauwe bindingen met de partij, had hen geleidelijk tot een steeds duidelijker aan de dag tredende anti-partijkoers gebracht.

Voor hen persoonlijk - zo stelden zij dit althans - deed dit echter niets aan hun communistische overtuiging toe of af. Zij bleven, naar zij verzekerden, uitgaan van het beginsel van de onverzoenlijke klassenstrijd, van het proletarisch internationalisme annex vriendschap voor de Sowjet-Unie. Een verhoudingsgewijze vrij groot aantal bezoldigde hoofdbestuurders der EVC koos hun zijde. De overgrote meerderheid van de overige bestuurders weigerde echter als communist (of als sympathisant met het communisme) tegen het partijbestuur van de CPN te ageren. Dit alles ging in overwegende mate buiten de gewone leden om. Voor hen was in enige gevallen de eensgezinde houding van het bedrijfsbondsbestuur doorslaggevend, zoals bij de bouwvakbond en de bond voor hout en meubel, die zich en bloc tegen Reuter en Brandsen keerden. In andere bij de EVC aangesloten bedrijfsbonden, bijv. in "De Metaal" en de BNOP, koos het landelijk dagelijks bestuur onvoorwaardelijk de zijde van het EVC-verbondsbestuur. Zo doende kwamen zij in hun eigen bond in botsing met mede-bestuurders en bondsraadsleden, die de houding van Reuter en Brandsen tegenover de CPN afkeurden. Tengevolge daarvan vielen deze bedrijfsbonden uiteen.

Hoewel in de centrale leiding van de EVC slechts een minderheid van het verbondsbestuur Reuter c.s. was afgefallen, bleek het voor de verdere gang van zaken toch doorslaggevend, dat deze minderheid de EVC bleef zien als hulporganisatie van de CPN en dienovereenkomstig handelde. Dit hield in dat de bedoelde minderheid volledig de aanwijzingen opvolgde van de algemeen partijsecretaris. Paul de Groot beschouwde de ontwikkeling van zaken in de EVC - van zijn kant bekeken terecht - als een aantasting van het gezag der CPN en van zijn eigen positie.

De partijgetrouwe communisten eisten allereerst de bijeenroeping van een buitengewoon congres met de bedoeling Brandsen c.s. als EVC-bestuurders af te zetten en te vervangen door communisten, die binnen het partijgareel waren blijven lopen. Brandsen en zijn medestanders waren echter niet bereid hun functies op een dergelijk congres in de waagschaal te stellen.

Bestuurders van een vijftal EVC-bonden gingen daarop onder

- leiding -

VERTROUWELIJK

leiding van de CPN over tot de vorming van een "voorlopige commissie" (18 maart 1958), die zich aandienende als een soort tussenbewind in de plaats van het eigenlijke verbondsbestuur der EVC. Hierin zaten o.m. de vier partijgetrouwe verbondsbestuurders W. Hartog, F. Meis, H.G. Bijkerk en H. Schuur en voorts P. Bakker van "De Metaal" en C.F. Helmers van Hout en Meubel. (In de instelling van deze "voorlopige commissie" hebben G. Wagenaar en H. Gortzak aanleiding gevonden resp. op 20 en 21 maart 1958 tijdens EVC-bijeenkomsten openlijk de zijde van Reuter c.s. tegen De Groot te kiezen).

De partijgetrouwe EVC-bestuurders riepen vervolgens een "buitengewoon" congres bijeen, dat op 7 en 8 juni 1958 werd gehouden. Dit koos een nieuw verbondsbestuur in de plaats van het bestaande, dat door het congres als afgezet werd beschouwd. Aangezien Brandsen c.s. het gezag van dit "buitengewoon" congres in generlei opzicht erkenden, stonden van die dag af twee eenheidsvakcentrales naast en in feite tegenover elkaar.

Het congres van 7 en 8 juni koos de naam "EVC-1958, aangesloten bij het WVV". In een latere (vermoedelijk door Paul de Groot geredigeerde) uiteenzetting aan het Wereldvakverbond zeide het secretariaat van de EVC-1958 hierover o.m.: "De groep Brandsen-Reuter heeft de partijloze grondslag van de EVC geschonden door zich tegen de CPN te keren. De EVC-1958 is geen nieuwe organisatie, doch de rechtmatige voortzetting van de in 1945 opgerichte EVC. Zij was echter gedwongen "1958" aan haar naam toe te voegen, aangezien Brandsen de klassejustitie tegen haar in het geweer had geroepen". (onderstreping dzz.).

Verhouding ten opzichte van het WVV.

De "oude" EVC, zich op het standpunt stellend dat de EVC-1958 een nieuwe organisatie is, heeft allereerst getracht de hiervoren vermelde naamvoering te doen verbieden. De rechtbank te Haarlem wees deze eis echter af (24 juni 1958). Voorts bestreden Brandsen c.s. dat de EVC-1958 zich als "aangesloten bij het Wereldvakverbond" mocht aandienen en ondernamtevens dienaangaande stappen bij het Wereldvakverbond.

Bij het WVV, dus op internationaal terrein, liggen de verhoudingen minder eenvoudig dan binnen de eigen landsgrenzen. Het bleek voor de EVC-1958 niet zo gemakkelijk om de "oude" EVC terzijde te schuiven. Het WVV had bijvoorbeeld geen gehoor gegeven aan haar ver-

- zoek -

zoek een afgevaardigde naar het op 7 en 8 juni 1958 te houden congres te zenden.

Voor de eerste internationale communistische conferentie na de oprichting van de EVC-1958, te weten de bijeenkomst tegen de atoombewapening (Berlijn, 20-22 juni 1958), had alleen de "oude" EVC een invitatie ontvangen. Een delegatie van de EVC-1958 - daartoe door De Groot aangezet - was ofschoon niet uitgenodigd toch verschenen. Onder die omstandigheden werd geen Nederlander in het presidium van de conferentie gekozen, dus ook niet de delegatieleider van de "oude" EVC, B. Brandsen, hoewel deze vice-president van het WVV was (en nog steeds is).

Sedertdien werden de bijeenkomsten van het Wereldvakverbond door twee elkander vijandig gezinde afvaardigingen van de Nederlandse communistische vakbeweging bezocht. Van de kant van het WVV werd deze situatie kennelijk als tijdelijk en voorbijgaand beschouwd. Bij elke gelegenheid, die zich voordeed, drong het WVV-secretariaat op herstel van de eenheid aan.

Tijdens het verblijf in Berlijn ontvingen beide groepen een uitnodiging voor een besloten conferentie over de Euromarkt, die in Praag op 1 en 2 juli zou plaats vinden. Toen het WVV-secretariaat na afloop daarvan met de twee delegaties als gelijkwaardige partners het conflict wilde bespreken, weigerden de afgevaardigden van de EVC-1958 dit.

Tegenover de vertegenwoordigers van de "oude" EVC betoonde de Sowjet-secretaris van het WVV, Berizin, zich toen reeds zeer afwijzend. Het WVV-secretariaat bracht echter geen enkele wijziging aan in de formele verhouding van het WVV tot de EVC. Zo ontving B. Brandsen bijvoorbeeld kort daarna op normale wijze een uitnodiging voor het bijwonen van een zitting van het Executief Comité van het WVV (Praag, 26 en 27 juli).

Een congres van de Vakverenigingsinternationale voor Metaalarbeiders, Praag 21-25 september, bracht een kentering in de houding van het WVV, die kan worden gezien als resultaat van Paul de Groot's activiteit. De algemeen secretaris van de CPN was er nl. inmiddels in geslaagd de "oude" EVC door een aantal communistische partijen in het buitenland als revisionistisch te doen brandmerken. De communistische vertegenwoordigers der metaalarbeiders uit verschillende landen namen op het Praagse VVI-congres een weinig toeschiet-

- telijke -

telijke houding aan jegens de delegatie van de "oude" EVC. Het congres koos een nieuw bestuurscollege (zgn. administratief comité), waarin evenwel J. Bussink van de "oude" EVC niet werd herkozen. Het WVV-secretariaat (op dit congres aanwezig en achter de schermen leiding gevend) bewaarde echter nog een zekere "neutraliteit" door te voorkomen dat een bestuurder van de EVC-1958 Bussink zou opvolgen. De plaats bleef voorlopig vacant, in afwachting van een onderzoek dat vanwege het WVV-secretariaat bij de communistische vakbeweging in Nederland zou worden ingesteld.

Dit onderzoek heeft in de tweede helft van oktober plaats gehad. Een Italiaan en een Fransman, beiden functionarissen van het WVV-secretariaat, hebben tussen 22 en 29 oktober bestuurders van de twee organisaties ondervraagd en hun uiteenzettingen aangehoord. De vertegenwoordigers van het WVV hadden geen belangstelling voor de politieke oorzaken van het conflict. Zij wensten niet dat de CPN er als derde partij bij betrokken werd. Het ging hen speciaal om de betekenis te leren kennen van de beide groeperingen in de sociaal-politieke verhoudingen van Nederland.

Wat dit aangaat zullen zij hebben kunnen vaststellen, dat de communistische vakbeweging in Nederland als geheel weinig aanhang heeft doch dat de EVC-1958 meer betekent, dan de "onafhankelijke" EVC.

De twee gedelegeerden hebben nog verzoeningspogingen gedaan, die eveneens op niets uitliepen. Dat dit onderzoek overigens nog geen wijziging heeft gebracht in de tot dusver door het WVV aangenomen houding bleek opnieuw in december 1958. Zowel aan de "oude" EVC als aan de EVC-1958 werd verzocht een bestuurder naar Praag af te vaardigen voor een commissie-vergadering van de VVI voor Transportarbeiders.

Voor zover valt na te gaan is het WVV weinig geneigd zich formeel pro of contra een van de groeperingen uit te spreken. Er wordt kennelijk op gerekend dat het conflict tenslotte in Nederland zelf zijn oplossing zal vinden. Mogelijk wordt een snelle opheffing van de "oude" EVC verwacht. Deze kan praktisch zonder ledenaanhang haar bestaan (de bezoldiging van het kleine aantal nog gehandhaafde vrijgestelde bestuurders) alleen nog rekken door de verkoop van haar bezittingen.

* * *

HOOFDSTUK III - OVERIGE GROEPERINGEN.

De PSP in 1958.

Voor de in januari 1957 te Utrecht opgerichte Pacifistisch Socialistische Partij (PSP) was 1958 een belangrijk jaar. Zij zag niet alleen haar ledental aangroeien tot ongeveer 2.000, doch verwierf bovendien 2 zetels in de Provinciale Staten van Noord-Holland en 17 gemeenteraadszetels, verdeeld over 13 gemeenten. In de partij zou het echter meer en meer als een bezwaar worden gevoeld, dat er geen vaste politieke lijn is uitgestippeld. Voor het praktische werk in de vertegenwoordigende lichamen kan deze node worden gemist. Het nog steeds ontbreken hiervan is vermoedelijk een gevolg van de politiek heterogene samenstelling der PSP en van een daarmee gepaard gaand verschil van opvatting in de boezem der partij over het begrip "socialisme".

Voor zover de PSP in 1958 naar buiten optrad, lagen haar activiteiten overwegend op het terrein van het pacifisme, hetgeen onvoldoende bleek om gehoor te vinden bij brede lagen der bevolking d.i.c. de arbeiders. Van bestuurszijde werd deswege een poging gedaan tot het voeren van meer sociaal gerichte acties. Dit verklaart wellicht het onlangs uitgegeven pamflet waarin de PSP zich meer speciaal tot de bouwvakarbeiders richt. Naar aanleiding van de nieuwe CAO voor het bouwbedrijf is in dit vlugschrift gesteld, dat verlaging van de bouwkosten niet uitsluitend ten koste van de lonen der arbeiders mag gaan. De houding van het NVV, de KAB en het GNV wordt te dien opzichte betiteld als "verraad". De nieuwe CAO was op ondemocratische wijze tot stand gekomen, aangezien o.m. de arbeiders, aangesloten bij het OVB, de EVC en de EVC-1958, niet aan het overleg daaromtrent hebben kunnen deelnemen.

De vakbondsleden moeten hun strijd op het politieke terrein voeren en de radicaal socialistische PSP - zo propageert het pamflet aan het slot - is de partij die het haar taak acht zulks te doen.

Zoals reeds in vorige maandoverzichten opgemerkt, kan de houding van de PSP tegenover de communisten en de CPN als "welwillend" worden getypeerd. In zekere mate is dit ook het geval bij de CPN, zij het dan dat daarbij geheel andere motieven voorzitten, o.m.

- het -

het verlangen om door infiltratie en beïnvloeding een deel van de aanhang der PSP voor zich te winnen.

In enkele gevallen keerden PSP-ers in vertegenwoordigende lichamen zich tegen voorstellen om de communisten van het deelnemen aan het commissiewerk uit te sluiten. Hoewel daarbij principiële argumenten werden aangevoerd, zal deze PSP-houding wel mede zijn voortgekomen uit de vrees in het vaarwater van de anti-communisten verzeild te raken.

Een belangrijk raakpunt tussen de PSP en de CPN vormt beider verlangen naar het uittreden van Nederland uit de NAVO en hun pleidooi voor een "neutraal" beleid. Bij een deel van de PSP bestaat voorts een principieel gefundeerde anti-kapitalistische mentaliteit.

De PSP pretendeert nochtans elk autoritair stelsel zowel op politiek als op economisch terrein te verwerpen en voor de volledige toepassing van de democratie op elk terrein te zijn.

Anti-Atoombom-Actie (AAA).

Organisatorisch van belang is dat het Haarlemse Anti-Atoombom-Actiecomité en de in navolging daarvan in andere plaatsen opgerichte comité's thans zijn georganiseerd in een Stichting. Zij zal een maandblad uitgeven, waarmede betere voorlichting en nauwer contact met de medewerkers wordt beoogd.

De AAA ontplooidde in het afgelopen jaar tamelijk grote activiteit. Haar voorzitter, G.A. de Bock, voerde het woord op een aantal openbare bijeenkomsten in Nederland. In augustus bezocht hij als vertegenwoordiger van de AAA de vierde wereldconferentie tegen A- en H-bommen in Tokio. In oktober jl. richtte de AAA een telegrafische boodschap tot de delegatie van de drielanden-conferentie van atoomexperts te Genève.

De eveneens in 1958 tot stand gekomen Vrouwenwerkgroep organiseerde op Prinsjesdag, in samenwerking met de communistische NVB, een niet geslaagde demonstratie tegen de atoombomproeven.

De AAA, die zich op een neutraal standpunt stelt en geen politieke binding of beïnvloeding wenst, zal er in de toekomst waarschijnlijk wel naar streven zich in overeenstemming met haar beginselen te onthouden van samenwerking met communistische organisaties.

De Stichting voert een voorzichtig beleid terzake het aantrekken van medewerkers. Zo komen bijvoorbeeld vooraanstaande partijpolitieke figuren niet in aanmerking voor het bekleden van een leidende functie in de organisatie. Aangezien zij nochtans in beginsel met

- iedereen -

iedereen wil samenwerken (het motto van De Bock is: "samenwerking met iedereen, beïnvloeding door niemand") valt het niet te verwonderen dat zich onder haar medewerkers een aantal communisten bevindt.

Activiteit van oud-politieke delinquenten.

"HINAG".

De bijeenkomsten der Stichting "Hulp aan invalide oud-Oostfrontstrijders, nabestaanden, politieke gevangenen en anderen", die in het afgelopen jaar in groter verband werden gehouden, droegen evenmin als in 1957 een politiek karakter. Het aantal bezoekers - ondanks alle inspanning van bestuurszijde zelden meer dan circa honderd - vormt een aanwijzing dat er in de kringen van de oud-politieke delinquenten maar heel matig belangstelling voor de "HINAG" bestaat, al zouden persartikelen dienaangaande bij buitenstaanders een andere mening kunnen doen postvatten. Wel bevinden zich in de "HINAG" figuren, die het met de tot dusver door het hoofdbestuur van de Stichting gevoerde a-politieke koers oneens zijn. In kleine kring gedane uitingen van enkele militante leden duiden er op, dat deze nog steeds spelen met de gedachte om van de "HINAG" een politieke strijdorganisatie te maken. De in de kring van de "HINAG" heersende politieke apathie schijnt voorshands echter niet te kunnen worden overwonnen.

Europese Jongeren Orde op Nationale Grondslag (EJON).

In M.O. no. 10 werd t.a.v. de EJON, de door enkele oud-politieke delinquenten opgerichte jeugdorganisatie, twijfel uitgesproken omtrent haar levensvatbaarheid. Naar het zich thans laat aanzien zal ook aan deze neo-nazistische beweging geen lang leven beschoren zijn. Blijkbaar hebben vooral de publicaties in de pers hiertoe bijgedragen. De EJON had zich al een belangrijk contact zien ontvallen, toen de neo-nazistische jeugdorganisatie "ANJÖ" (Arbeitsgemeinschaft Nationaler Jugendbünde Oesterreichs) door de Oostenrijkse minister van binnenlandse zaken werd verboden.

Sozialorganische Ordnungsbewegung Europas (SORBE).

De SORBE, een internationale neo-nazistische organisatie, die de Oostenrijker Theodor Soucek in 1957 had opgericht, kreeg ook vertakkingen in Duitsland en Zwitserland. Voorts waren er verbindingen

- met -

met neo-nazistische kringen hier te lande.

Deze organisatie werd in oktober jl. getroffen door een verbod van de Oostenrijkse autoriteiten, waarin o.m. wordt gesproken over "staatsgevaarlijke elementen" en "het oprichten van een neo-fascistische beweging".

Aanleiding hiertoe was het plan van de Sorbe om medio november 1958 een "Europa-congres" te Salzburg te houden, hetgeen niet doorging ten gevolge van protesten in brede kringen van de Oostenrijkse bevolking.

Een internationaal opgezette protestactie ging hierbij uit van de FIR. Daaraan heeft ook "Verenigd Verzet" deelgenomen, welke vereniging bij deze internationale communistische federatie van voormalige verzetsstrijders is aangesloten.

Paul van Tienen.

De oud-SS-officier en gewezen leider van de voormalige NESB - Paul van Tienen - treedt reeds geruime tijd politiek niet meer op de voorgrond. Desondanks wordt in de pers nog wel eens aandacht aan zijn persoon gewijd, o.m. naar aanleiding van Van Tienen's activiteiten als eigenaar van de "Boekenimportdienst Europa", die tevens zaken doet onder de naam "Militaire Boekenclub Scharnhorst".

Uit zijnerzijds verspreide folders valt op te maken dat Van Tienen in Nederland optreedt als vertegenwoordiger van een aantal Duitse uitgevers van neo-nazistische lectuur. In dit kader past de in ons land gemaakte reclame voor het boek "Die Freiwilligen, Idee und Opfergang", geschreven door de voormalige generaal der SS, Felix Steiner, een nazistisch pleidooi voor de ex-SS'ers, "die streden vóór Europa tegen het Bolsjewisme".

Kennelijk als een poging om zijn bedrijfsdebiet uit te breiden tot buiten de kring van "geestverwanten" kondigde Van Tienen aan, dat voortaan ook alle Nederlandse uitgaven bij de "Boekenclub Scharnhorst" kunnen worden besteld.

Aangezien Van Tienen niet is aangesloten bij de "Vereniging tot Bevordering van de Belangen des Boekhandels" wordt de kans op welslagen van deze opzet dubieus geacht.

Ook deze activiteit deed in de pers de nodige stof opwaaien.

HOOFDSTUK IV - ACTIVITEITEN VAN INDONESIËRS, SURINAMERS, CHINEZEN etc.

Indonesiërs.

De "Perhimpunan Indonesia" (P.I.), de communistisch georiënteerde vereniging van Indonesiërs in Nederland, heeft in het afgelopen jaar maar weinig blijken van activiteit gegeven.

Voor wat hier te lande studerende Indonesiërs betreft zette de regering te Djakarta haar bemoeienis, hoewel niet krachtig, voort, speciaal t.a.v. hen die op een beurs studeren, de zgn. MAP (Mahasiswa Angkatan Perang) - studenten. Het gaat hierbij om gedemobiliseerden uit het Indonesische republikeinse leger, die voor studiedoeleinden naar Nederland waren gekomen. Zoals bekend willen de Indonesische autoriteiten deze studie in Nederland tot een minimum laten ineenschrompen, en, waar onvermijdelijk, de studie buiten ons land doen voortzetten. Dientengevolge vertrok een aantal Indonesische studenten naar West-Duitsland, i.c. Bonn.

Op hun beurt tonen de "socialistische" landen belangstelling voor deze zaak, die zij kennelijk willen zien als een aspect van de strijd tegen het "kolonialisme". Van die kant werd, naar men weet, een aantal faciliteiten verleend. De universiteiten in Oost-Duitsland (DDR) en in Tsjechoslowakije zijn opengesteld voor gegadigden uit Indonesië. Praag verleende zelfs vijftig studiebeurzen. Voor zover bekend werd daarvan slechts door een paar personen, totdan in ons land verblijvend, gebruik gemaakt. Waarschijnlijk is deze geringe belangstelling te verklaren uit het feit dat de taalmoeilijkheden te groot zijn. Om de zelfde reden werden bijvoorbeeld ook de Engelse universiteiten vrijwel uitgeschakeld.

In het algemeen gaven de Indonesische studenten er ook in het afgelopen jaar sterk de voorkeur aan in Nederland hun studie te vervolgen en zo mogelijk te beeindigen.

PKI-CPN.

Ook in 1958 beperkte de verbinding tussen de communisten in Nederland en in Indonesië zich tot routine-bezigheden. Het centraal comité van de PKI was voornemens een lid van het partijsecretariaat der Indonesische CP, Peris Pardede, af te vaardigen naar het met Kerstmis 1958 gehouden 19de CPN-congres. Aan betrokkene werd echter, evenals

- aan -

aan andere buitenlanders die het partijcongres hadden willen bijwonen, een inreisvisum voor Nederland geweigerd.

Surinamers.

De ongeveer 110 Surinamers, die bij de Amsterdamse Droogdokmaatschappij waren tewerk gesteld, van wie in de loop van 1958 weer een derde naar het land van herkomst terugging, veroorzaakten enige moeilijkheden, die meest in het materiele vlak gelegen waren, bijv. klachten over loon, huisvesting en voeding. Van de zijde der EVC was getracht deze ontevredenheid politiek uit te buiten, echter met gering succes. De Surinamers voelden zich kennelijk meer thuis in hun eigen verenigingen dan in dit communistische milieu. Door "Het Surinaams Verbond" werden de gedragingen van de EVC kritisch bekeken en werd getracht de Surinaamse arbeiders er van te weerhouden op de EVC-activiteit in te gaan, zoals viel te constateren met positief resultaat.

Chinezen.

De diplomatieke vertegenwoordiging in Den Haag van communistisch China heeft in de afgelopen twaalf maanden mede enige aandacht besteed aan de uitbouw van culturele en economische (handels-) betrekkingen. In december jl. werd een visumaanvraag ingediend voor vier nieuwe employé's, die zouden worden te werk gesteld. Ongeveer tezelfder tijd had de pers in Nederland zich bezig gehouden met een incident waaruit moeilijkheden waren gerezen tussen het bewind in Peking en de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordiging aldaar.

Gedurende de jongste verslagperiode vond wederom een inspectie plaats, die een assistent-directeur van het Bureau Algemene Zaken van het ministerie van buitenlandse zaken der Chinese Volksrepubliek in Den Haag heeft gehouden. Hij arriveerde medio december uit Londen op de Chinese vertegenwoordiging en reisde 23 december door naar Kopenhagen. Tevens vertoefde hier aan het einde van het jaar een delegatie van de "China National Native Produce Export Corporation", hetgeen zou kunnen wijzen op verhoogde economische activiteit van de kant der Chinese communisten.

Het kwam niet tot culturele manifestaties van de Chinese kolonie in Nederland tenzij men daartoe een besloten filmvoorstelling zou

- willen -

willen rekenen, die op 10 december in Amsterdam werd gegeven onder auspiciën van de Chinese Vereniging "Ou Hai". Zoals gebruikelijk werden daarbij films vertoond, die de Vertegenwoordiging in Nederland van de Chinese Volksrepubliek had beschikbaar gesteld.

Wat de Overzee Chinese Gemeenschap aangaat, kwamen alsnog enige meldingen van illegale grensoverschrijdingen binnen die mogelijk zijn toe te schrijven aan de omstandigheid dat op diverse aanvragen voor toelating in Nederland niet beslist werd.

Formosa-bewind.

De onlangs opgerichte Vereniging "Nederland-Vrij China" (zie M.O. no. 10-1958) heeft een eigen orgaan "Vrij China" uitgegeven, dat blijkens de aankondiging om de twee weken zal moeten verschijnen. Als onderdeel van deze organisatie is een jeugdgroep gevormd voor jongelui van 14 t/m 25 jaar.

* * *

Stakingsoverzicht over december 1958.

<u>Bedrijf</u>	<u>Aanleiding:</u>	<u>Inmenging Vakbonden</u>	<u>Resultaat:</u>
Nemavo Amsterdam.	voorschotregeling.	EVC-1958 stookte.	

V
O
L
G
N
O
1.

V
O
L
G
N
O

1.

Begin in vorige maand De onder de stakingsstreep vermelde getallen geven het aantal stakers aan. De boven de stakingsstreep vermelde getallen geven het aantal arbeiders aan dat in normale toestand werkzaam is.

- . = staking met vooraf bepaalde tijdsduur (korter dan 24 uur)
- = staking met vooraf bepaalde tijdsduur (24 uur of langer)
- = = staking met niet vooraf bepaalde tijdsduur.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

15 schilders.

A G E N D A:VERTROUWELIJK

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
1959	7e congres IVDJ(Jur.)	?	IVDJ
11 t/m 14 jan.'59	Zitting Executief com. WVV.	Warschau	WVV
24/25 jan. 1959	Congres Metaal	Amsterdam	EVC-1958
* 7 en 8 febr. 1959	Congres Vereniging "Verenigd-Verzet 1940- 1945".	?	V.V.
20-22 maart 1959	FIR-congres	Wenen	FIR
Pasen 1959.	Nationaal Festival voor Vrede en Vriend- schap.	Amsterdam	ANJV
april 1959	11e zitting Algemene Raad van het WVV.	Peking.	WVV
18-21 mei 1959	1e Intern. Conf.Han- del (in oprichting)	Praag.	WVV
mei 1959	Intern. Congres VVI- Chemie.	Leipzig.	WVV
juli 1959	3e Intern. Beroeps- conf. VVI-Mijnen.	Katowice (Polen).	WVV
26 juli/4 aug.'59	7e Wereldjeugdfestival.	Wenen.	WFDJ.
najaar 1959	2e Intern.Beroeps- conf. VVI-Overheid.	Berlijn	WVV
* 13 oktober 1959	IIIde Intern. Beroeps- conf. VVI-Bouwvak.	Boedapest.	WVV.

* = nieuw c.q. aangevuld.